

Huvudförhandling i tvistemål - sakframställning och bevisning

Sakframställning

Parterna (ombuden) ska alltid hålla sakframställning. Digital teknik kan gärna användas som hjälpmedel för att göra presentationen tydligare.

Sakframställningen ska vara koncentrerad till de stridiga frågorna i hovrätten och förhålla sig till tingsrättens dom. Sakframställningen ska vara fri från rättsliga resonemang och pläderande inslag.

Rättens ledamöter har alltid noga tagit del av tingsrättens dom före huvudförhandlingen.

Sakframställningens innehåll

- lämna vid behov en **kort bakgrundsbeskrivning** till tvistefrågorna i målet. När tingsrätten i sin dom har redovisat bakgrunden går det bra att i stället hänvisa till den redovisningen.
- Redovisa samtliga de faktiska omständigheter som är av omedelbar betydelse för utgången – **rättsfakta** (grunder) – som åberopas (och inte bara dem som tingsrätten tagit ställning till). Det går bra att hänvisa till redovisningen av grunderna i tingsrättens dom. Eventuella felaktigheter eller förändringar i förhållande till tingsrättens dom ska alltid lyftas fram.
- **Utveckla talan** och sätt de åberopade och i hovrätten relevanta omständigheterna i sitt tidsmässiga och sakliga sammanhang.
- Lägg fram den **skriftliga bevisningen** i sitt sammanhang under utvecklingen av talan.
- Lyft fram det som rätten ska ägna särskild uppmärksamhet åt avseende den **muntliga bevisningen**.
- Korrigera det som eventuellt är felaktigt redovisat eller återgivet i tingsrättens dom.
- Redovisa kort – när det är aktuellt och utan att argumentera för ståndpunkten – i vilken del tingsrättens domskäl bör ändras.

Bevisning

Parterna ska ha lämnat **genomtänkta bevisuppgifter** med tydliga bevisman avseende konkreta faktiska förhållanden av betydelse i målet och med inriktning på det som ska prövas av hovrätten samt med angivande av i vilken utsträckning bevisningen kan läggas fram genom hänvisning. Om en part avser att ge in s.k. bevispärmar är det en fördel om detta sker minst en vecka före huvudförhandlingen.

Både skriftlig bevisning och muntlig bevisning (som inte ska tas upp inför hovrätten) kan läggas fram genom **hänvisning** om rätten anser att det är lämpligt. Detta innebär att rätten tar del av den åberopade bevisningen utom huvudförhandlingen och alltså utan att parterna är närvarande. Bevisningen blir i sin helhet processmaterial.

På vilket sätt bevisningen ska läggas fram ska normalt ha klargjorts under beredningen av målet i hovrätten.

Skriftlig bevisning och fotografier

- Centrala och relevanta delar ska gås igenom (utan att sakframställningen övergår i plädering).
- Vid hänvisning till mer omfattande skriftlig bevisning ska de centrala och relevanta delarna pekats på och läsanvisningar lämnas vid behov. Om bevisningen är mycket omfattande är hänvisning sällan lämplig annat än i väl avgränsade delar.

Muntlig bevisning

- Rätten tar som regel del av den muntliga bevisningen efter sakframställningen.
- Muntlig bevisning kan läggas fram genom referat av utsagor i tingsrättens dom, uppspelning av tingsrättens ljud- och bildupptagningar. Den kan också, om det finns skäl för det, tas upp inför hovrätten.
- Upptagning av muntlig bevisning inför hovrätten sker dels när den muntliga bevisningen har åberopats (och tillåts) först i hovrätten, dels när **omförhör** eller **tilläggsförhör** har begärts (och

tillåtits). Vid omförhör hålls ett helt nytt förhör medan det vid tilläggsförhör ställs kompletterande frågor efter att uppspelning skett av tingsrättens ljud- och bildupptagning.

- Överväg alltid vilken form som gör bevisupptagningen mest effektiv.
- I flerdagarsmål, där muntlig bevisning finns i form av tingsrättens ljud- och bildupptagningar från förhören där, läggs den bevisningen normalt fram genom hänvisning. Det finns då ofta anledning att under sakframställningen peka på det som rätten ska ägna särskild uppmärksamhet.

Särskilt om sakframställning och bevisning vid huvudförhandling i familjemål

Sakframställning

I familjemål bör sakframställningen koncentreras till eventuella kompletteringar till tingsrättens redovisning av respektive parts talan där och en redogörelse för vad som hänt efter tingsrättens huvudförhandling, om uppgifterna inte kommer att läggas fram vid förnyat partsförhör.

Bevisning

Rättens ledamöter har normalt tagit del av åberopad skriftlig bevisning. Peka därför endast på det som är väsentligt för hovrättens prövning och sätt detta i sitt sammanhang.

Parternas uppgifter bör i hovrätten oftast läggas fram genom förnyade förhör. Partsförhöret kan då inledas med en kort förklaring beträffande i vilken utsträckning de i tingsrätten lämnade uppgifterna är riktiga eller behöver korrigeras. Fokus bör sedan läggas på hur förhållandena varit efter tingsrättens dom.